

STARTAPLARNI RO'YXATDAN O'TKAZISH, LITSENZIYALASH VA SOLIQ YENGILLIKLARI

Rahmatullayev Samandarjon Botirjon o'g'li
Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti

Annotatsiya: ushbu maqolada so'ngi yillarda rivojlanib borayotgan sohalarimizdan bo'lgan startap ekotizmi haqida yozilgan bo'lib, bunda startaplarni tashkil etish masalalalari, litsenziyalash bilan bog'liq harakatlar ko'rsatilgan va ushbu jarayonlarni tashkil etishda soliq yengiliklaridan foydanishning ahamiyati tog'risida atroflicha fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: IT Park, resident, inkubatsiya, venture kapital, Fintech.

РЕГИСТРАЦИЯ, ЛИЦЕНЗИРОВАНИЕ И НАЛОГОВЫЕ ЛЬГОТЫ СТАРТАПОВ

Рахматуллаев Самандарджон Ботирджон угли
Магистратура Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация: в данной статье рассматривается экосистема стартапов, одна из наших отраслей, которая развивается в последние годы, а также рассматриваются вопросы организации стартапов, действия, связанные с лицензированием, и важность использования налоговых инноваций в организации этих процессов.

Ключевые слова: IT Park, резидент, инкубация, венчурный капитал, Fintech.

REGISTRATION, LICENSING AND TAX BENEFITS OF STARTUPS

Rahmatullayev Samandarjon Botirjon o'g'li
Master's student of Tashkent State University of Law

Abstract: this article discusses the startup ecosystem, one of our industries that has been developing in recent years, and discusses the issues of organizing

startups, actions related to licensing, and the importance of using tax innovations in organizing these processes.

Keywords: IT Park, resident, incubation, venture capital, Fintech.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyot, innovatsion tadbirkorlik va texnologik rivojlanishga katta e‘tibor qaratilmoqda. Shu jarayonda **startup-loyihalar** muhim rol o‘ynamoqda. Ularning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun qulay huquqiy muhit, soddalashtirilgan ro‘yxatdan o‘tkazish tartiblari, litsenziyalashdagi erkinliklar va soliq yengilliklari muhim omillardan hisoblanadi.

O‘zbekiston qonunchiligida “startup” tushunchasiga alohida ta’rif berilmagan bo‘lsa-da, bu turdagi korxonalar ko‘pincha kichik tadbirkorlik subyektlari yoki innovatsion tashkilotlar sifatida rasmiylashtiriladi. Startaplar odatda quyidagi shakllarda ro‘yxatdan o‘tkaziladi:

- Mas’uliyati cheklangan jamiyat (MChJ) – eng ko‘p tarqalgan huquqiy shakl, soddalashtirilgan ro‘yxatga olish tartibi mavjud;
- Yakka tadbirkorlik (YaTT) – bir shaxs tomonidan tashkil etilgan kichik korxonalar;
- Ilmiy tashkilotlar yoki innovatsion markazlar huzuridagi kichik korxonalar – ba’zan universitetlar qoshida tashkil etiladi.

Ko‘plab startup faoliyatlari, ayniqsa axborot texnologiyalari, moliyaviy texnologiyalar (fintech), medtech yoki ta’lim texnologiyalari (edtech) sohasida litsenziyasiz yuritilishi mumkin. Biroq ayrim faoliyat turlari litsenziya yoki ruxsatnomalarni talab etadi, jumladan:

Moliyaviy xizmatlar ko‘rsatish – O‘zbekiston Markaziy banki yoki Moliya vazirligidan ruxsat olish talab etiladi. Agar startup **moliyaviy texnologiyalar**

(fintech) yo‘nalishida faoliyat yuritisa (masalan: onlayn to‘lov, kredit berish, investitsion platformalar), unda quyidagi qonunchilikka asosan **Markaziy bankdan litsenziya yoki ruxsatnoma** olinadi. Agar budjet, sug‘urta yoki ijtimoiy yo‘nalishdagi moliyaviy xizmatlar bo‘lsa **Moliya vazirligining tasdig‘i** ham talab etilishi mumkin [1].

Dori-darmon yoki tibbiyot texnologiyalari bilan bog‘liq faoliyat – Sog‘liqni saqlash vazirligi tomonidan belgilangan ruxsatnomalar [2]. Agar startup **dori vositalari ishlab chiqish**, sinovdan o‘tkazish yoki realizatsiya qilishni maqsad qilsa — u **litsenziya** olishi lozim. **Tibbiy texnologiyalar (masalan, mobil ilova, diagnostika asbobi, biotexnologik mahsulot)** ishlab chiqmoqchi bo‘lsa — bu mahsulot **tibbiy buyum** sifatida **sertifikatlanadi** va ba’zida ro‘yxatga olinadi. Bularning barchasi Sog‘liqni saqlash vazirligi yoki unga qarashli tashkilotlar orqali amalga oshiriladi.

Muhim jihatlari shulardan iboratki “Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali” orqali arizalar yuboriladi. “Startup” maqomiga ega loyihalar uchun soddalashtirilgan ruxsatlar amalda mavjud. Startup subyektlarini soliq yuki jihatidan qo‘llab-quvvatlash O‘zbekistonda innovatsion iqtisodiyotni rag‘batlantirishning muhim yo‘nalishidir. INNO texnopark rezidentlari uchun imtiyozlar 2028-yilgacha quyidagi soliqlardan ozod etiladi [3]:

- yagona ijtimoiy to‘lov (yillik limit doirasida);
- korporativ foyda solig‘i;
- qo‘shilgan qiymat solig‘i (QQS);
- mulkiy soliq;
- yer solig‘i.

Xorijiy IT mutaxassislari uchun vizalar va ish ruxsatnomalari soddalashtirilgan. Yengi ro'yxatdan o'tgan yuridik shaxslar uchun boshlang'ich imtiyozlar 1 yilgacha soliq solinmaydigan minimal faoliyat yuritish sharoitlari kredit va grantlarga muvofiqlashtirilgan ulanish imkoniyatlari mavjud hisoblanadi.

Xulosa va takliflar

Startaplar uchun soddalashtirilgan ro'yxatga olish, minimal litsenziyalash va soliq yengilliklari O'zbekistonda ularni faol rag'batlantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, quyidagilarni amalga oshirish maqsadga muvofiq bo'ladi:

1. "Startup" tushunchasini qonunchilik darajasida aniqlashtirish va alohida maqom berish, xususan, aniq bir subyekti va obykti tarzida tasniflanishi kerak.
2. Litsenziyalashda regulyatorlararo integratsiyani chuqurlashtirish, "sandbox" mexanizmlarini joriy etish. Bu ibora turli davlat nazorat organlari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash degan ma'noni anglatadi. Ayniqsa, litsenziya, ruxsatnoma va nazorat funksiyalari bir nechta regulyatorlar (masalan: Markaziy bank, Moliya vazirligi, Soliq qo'mitasi, Sog'liqni saqlash vazirligi) tomonidan yuritiladigan sohalarda. Maqsad startap yoki biznesni bir necha joyda yurmay, "bir darcha" tamoyili orqali tezroq ruxsat olish imkonini berish, huquqiy tartibotda takroriy hujjatlar topshirilishini oldini olish, texnologiyalar tez rivojlanayotgan sharoitda moslashuvchan yondashuv joriy qilish.

Misol agar bir fintech startap mobil ilova orqali to'lov xizmatlari ko'rsatmoqchi bo'lsa:

- unga Markaziy bank (to'lov litsenziyasi),
- Axborot texnologiyalari vazirligi (IT xavfsizlik),

- Soliq qo‘mitasi (onlayn nazorat kassa) bilan ham muomala qilishi kerak.

2. “Sandbox” mexanizmlarini joriy etish – bu nima?

“Regulyatoriy qumloq maydon (sandbox)” — bu yangi texnologik mahsulotlar yoki xizmatlarni real bozorga chiqarmasdan oldin muayyan nazorat ostida tajriba sifatida sinab ko‘rishga ruxsat beradigan regulyator tomonidan yaratilgan maxsus muhit. Maqsad startaplar innovatsion mahsulotlarini qonun buzilishsiz sinab ko‘rishi, regulyatorlar yangi mahsulot qanday xavf va imkoniyatlar keltirishini oldindan baholashi, qonunchilikka moslashtirilgan yondashuvni ishlab chiqish.

Misol Fintech kompaniya blokcheyn asosida pul o‘tkazish xizmatini ishlab chiqqan. Lekin u amaldagi qonunchilikka to‘liq mos emas. Sandbox orqali kompaniya cheklangan foydalanuvchilar doirasida xizmatni test qiladi. Markaziy bank esa natijalarni kuzatadi va baholaydi. Agar hammasi ijobiy bo‘lsa – xizmat yagona litsenziya ostida keng ommaga ruxsat etiladi.

Soliq yengilliklarini faqat innovatsion kriteriyalarga mos keluvchi loyihalar bilan cheklash, bu orqali samaradorlikni ta‘minlash ham yuqori natijalarga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi.
2. IT Park rasmiy sayti: <https://it-park.uz>.
3. INNO texnopark rasmiy sayti: <https://innotechnopark.com>.